

ATLAS

VAN

MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

EEN REIS DOOR DE ADVIESWERELD VAN DE RMO



RMO
Raad voor
Maatschappelijke
Ontwikkeling



ATLAS

VAN

MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

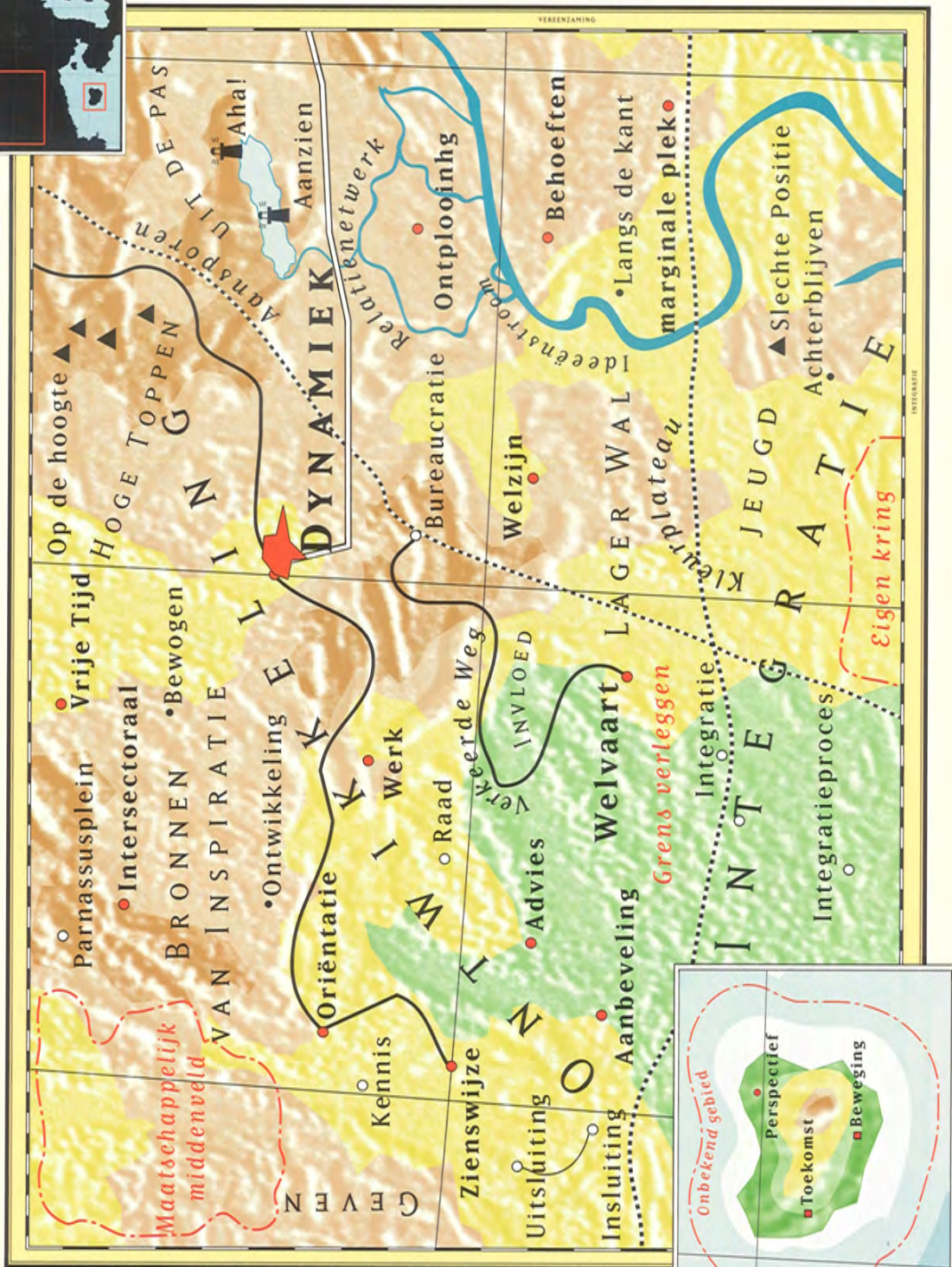
EEN REIS DOOR DE ADVIESWERELD VAN DE RMO

De wereld ziet er voor iedereen anders uit.

Het ligt er maar aan vanuit welk perspectief je kijkt naar alles wat ons omringt, en vooral of je kijkt naar de echte of naar de gewenste wereld. Naar een wereld die uitsluitend uit obstakels en gesloten deuren lijkt te bestaan, of naar een wereld die ook voor en van jou is. Naar een wereld die je lijkt uit te stoten, of naar een wereld waarin je voelt dat je er welkom bent. Naar een wereld waarin je alleen lijkt te staan, of naar een wereld die je samen met anderen vorm geeft.

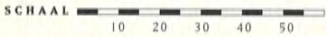
Alle mensen, zo vindt de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, zouden in staat moeten zijn om hun eigen leven vorm te geven, hun eigen route uit te stippelen, hun talenten optimaal te ontplooien en te benutten. En zij moeten verantwoordelijkheid kunnen en willen nemen voor de keuzen die ze maken. Mensen zijn nooit alleen. Zij kunnen zich enkel ontplooien ondersteund door een sociaal netwerk. De instituties in onze wereld mogen geen anonieme, onneembare bolwerken zijn, maar herkenbaar, open en beantwoordend aan de behoeften van de burgers.

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, die het kabinet adviseert over participatie en stabiliteit in de samenleving, heeft in deze atlas enkele maatschappelijke ontwikkelingen in kaart gebracht. Dat is gebeurd aan de hand van reeds uitgebrachte en binnenkort uit te brengen adviezen. Tegelijkertijd is deze uitgave een beknopte wegwijzer voor een reis naar de toekomst. Beknopt, omdat niemand de toekomst echt kent en omdat zij nooit eindigt.



SCHAAL 10 20 30 40 50





Het woud der verwachtingen in het land van de zorg kent geen grenzen.

De mogelijkheden zijn ongekend, de ontwikkelingen gaan maar door en het onmogelijke wordt mogelijk geacht. Maar als mensen nu daadwerkelijk aanspraak maken op zorg en hulp, blijken er opeens grenzen te zijn. Dan ontbreken geld en arbeidskrachten om aan alle vragen en verwachtingen te kunnen voldoen.

Ook in de volgende eeuw is het zorgveld niet onbegrensd.

De vraag naar zorg zal anders van aard zijn dan die van nu. De mensen zullen een individuele aanpak verwachten die zich geheel richt op hun wensen en verlangens. De kennis over medicijnen zal verder toenemen, op het gebied van de genetica staan ons revolutionaire ontwikkelingen te wachten. Behandeling van ziekte en ongezondheid kan dan nog meer 'op maat' geschieden. De kwaliteit van het leven lijkt in alle opzichten beheersbaar te worden. Maar willen wij ook alles wat er kan?

Meer mensen zullen in de 21e eeuw afhankelijk zijn van professionele zorg.

De 'stopwatch'-zorg maakt plaats voor de 'watch'-zorg. Er komt meer aandacht voor de mens en daarom zijn er meer 'zorgers' nodig.

Werken in het zorgveld blijft een taak van menslievende mensen.



Kun je je thuis voelen in een land zonder grenzen? Heb je voor een thuis eigenlijk wel een land nodig?

Dat zijn vragen die in alle hevigheid op ons afkomen nu de aloude landsgrenzen vervagen en worden opgeheven. Zo is er de komst van een Europese ruimte waarin bovenstatelijke overheidsorganen steeds meer bepalen. Binnen en buiten die Europese ruimte verplaatsen informatie, goederen en mensen zich snel en gemakkelijk. Deze stromen worden in de toekomst alleen maar omvangrijker en gaan in een hoger tempo de wereld over.

Een gevolg is dat in ons land steeds meer mensen wonen die uit andere culturen stammen en die zich verbonden voelen met hun eigen land van herkomst. Zij spreken de Nederlandse taal nauwelijks en delen niet in de Nederlandse geschiedenis en de nationale symbolen.

Voor alle bewoners is het goed als zij het gevoel hebben bij de samenleving te horen - regionaal, nationaal of zelfs internationaal -, zodat ze zich erbij betrokken weten en zich ervoor willen inzetten. De nieuwkomers kunnen van de reeds aanwezige bewoners de taal leren en de tradities en gebruiken die hier in lange tijd zijn opgebouwd. Wat daarvan werkelijk waardevol is, zal ook in de 21e eeuw overleven.

Samen zullen oorspronkelijke bewoners en nieuwkomers ook nieuwe tradities creëren en oude waarden herontdekken. De oorspronkelijke bewoners kunnen leren van de nieuwkomers wat het is om een identiteit te verwerven in een nieuwe wereld. De nieuwkomers zijn immers de voorboden van de grenzeloze wereld die op komst is.



Eenzaamheid is een plaats die velen kennen, maar waar niemand graag vertoeft. Hier wonen niet die mensen die uit vrije keus de bewoonde wereld hebben verlaten, op zoek naar rust of rijkdom.

Hier wonen de mensen die hun partner, hun collega's, hun vrienden verloren. Of de mensen die er niet in zijn geslaagd contacten met anderen te leggen.

Elke stad, elk dorp en elke buurt heeft een plek die Eenzaamheid heet. Gelukkig neemt het aantal eenzame mensen niet toe, ondanks de individualisering en de groei van het aantal alleenstaande ouderen.

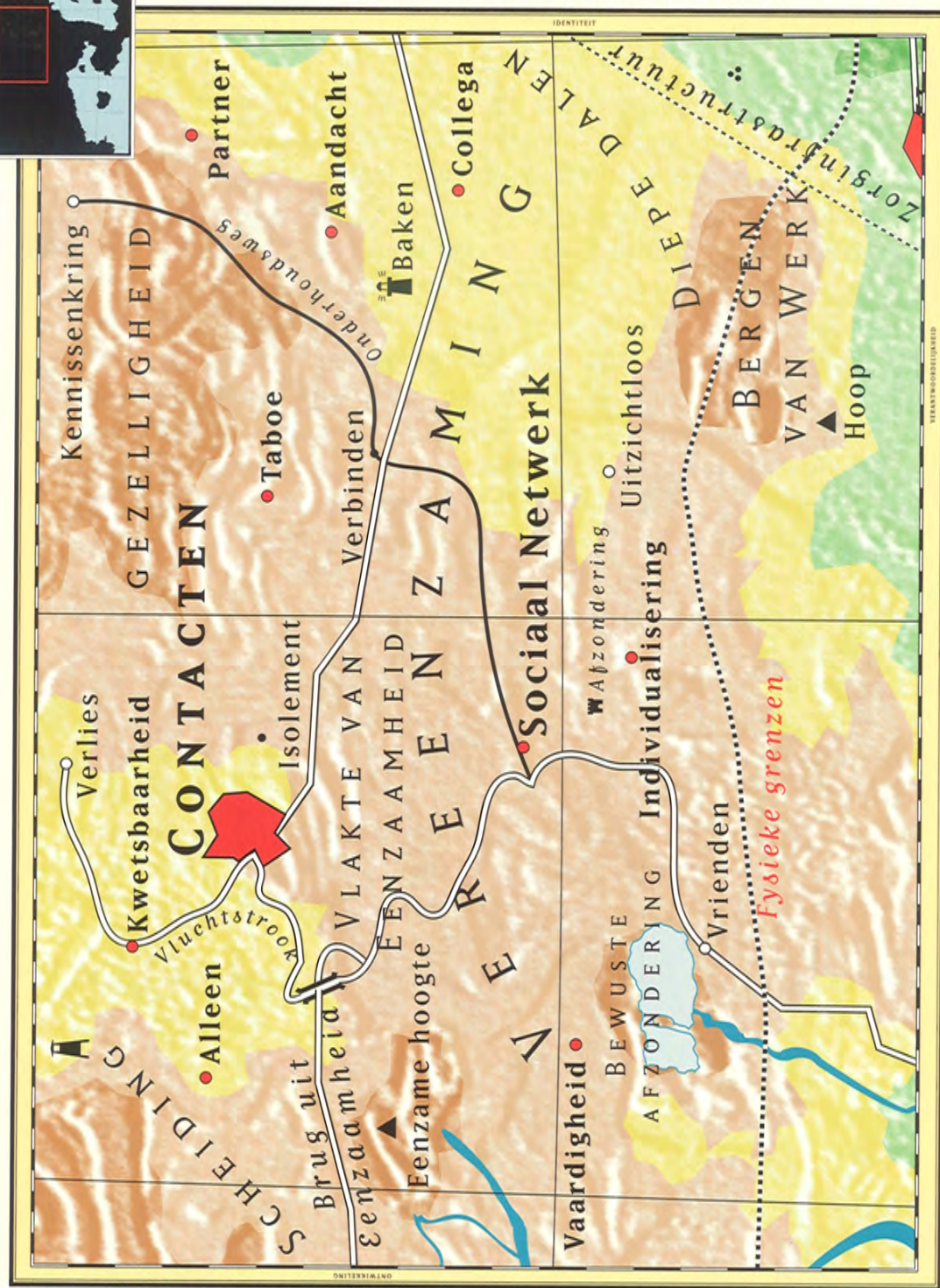
In Eenzaamheid zullen altijd mensen terecht blijven komen, maar er zijn wel steeds meer mogelijkheden om die plaats te verlaten. Zo krijgen mensen die geen werk hadden nieuwe vrienden en kennissen via nieuwe banen, betaald of onbetaald. Op school leren jonge mensen steeds vaker vaardigheden die hen in staat stellen de dreiging van vereenzaming het hoofd te bieden. Met moderne communicatiemiddelen zijn relaties niet meer aan plaats gebonden en kan men over oude grenzen heen kijken.

Er wordt een ander soort woningen gebouwd, waardoor meer mensen met elkaar kunnen wonen.

Door dat alles worden verbindingen mogelijk die eerder niet bestonden of niet konden bestaan. Allemaal pijlers van de brug die Eenzaamheid verbindt met de rest van de wereld.

VEREENZAMING

V



SCHAAL 10 20 30 40 50

DE AVANTAGE

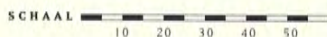
Het stuk grond dat van iedereen is - het publieke domein - is lang geleden op het water gewonnen. Die verovering staat centraal in de fabel van het ontstaan van de Nederlandse samenleving. Sociologen verhalen hoe 'in den beginne' de terpbewoners gezamenlijk dijken bouwden om zich te beschermen tegen de veel voorkomende overstromingen.

In het vervolg van de geschiedenis neemt de staat echter steeds meer initiatieven van de burgers en hun verbanden over - onder meer op het gebied van veiligheid, onderwijs en gezondheidszorg. Zozeer zelfs dat de persoonlijke verantwoordelijkheid voor dat soort zaken soms uit het collectieve en individuele geheugen lijkt te zijn verdwenen. Bovendien organiseert de overheid de zorg voor publieke voorzieningen in grootschalige verbanden waarin mensen zich moeilijk kunnen herkennen en waarbij ze zich nauwelijks betrokken voelen. Daar doen zich soms hevige uitbarstingen voor, daar kunnen de vulkaaneilanden van geweld ontstaan.

Tegelijkertijd worden mensen meer en meer geacht verantwoordelijkheid te nemen voor de inrichting van hun leven. Velen lukt het ook om ondernemer te zijn van hun eigen levensproject. Hoe kan deze ondernemingszin van individuele mensen ook gericht worden op het publieke domein?

Ons idee is dat kleinschalige, associatieve contexten ertoe bijdragen dat mensen zich niet alleen verantwoordelijk voelen voor zichzelf, maar ook voor anderen en voor de samenleving als geheel. Bijvoorbeeld omdat ze een persoonlijke band krijgen met medewerkers en andere cliënten van publieke voorzieningen, of omdat ze zich identificeren met de doelen van de organisatie en daar ook trots op zijn.

Zijn deze contexten dan de moderne terpen in de nu nog zo woelige wereld van de 21e eeuw?

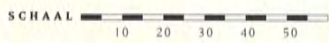
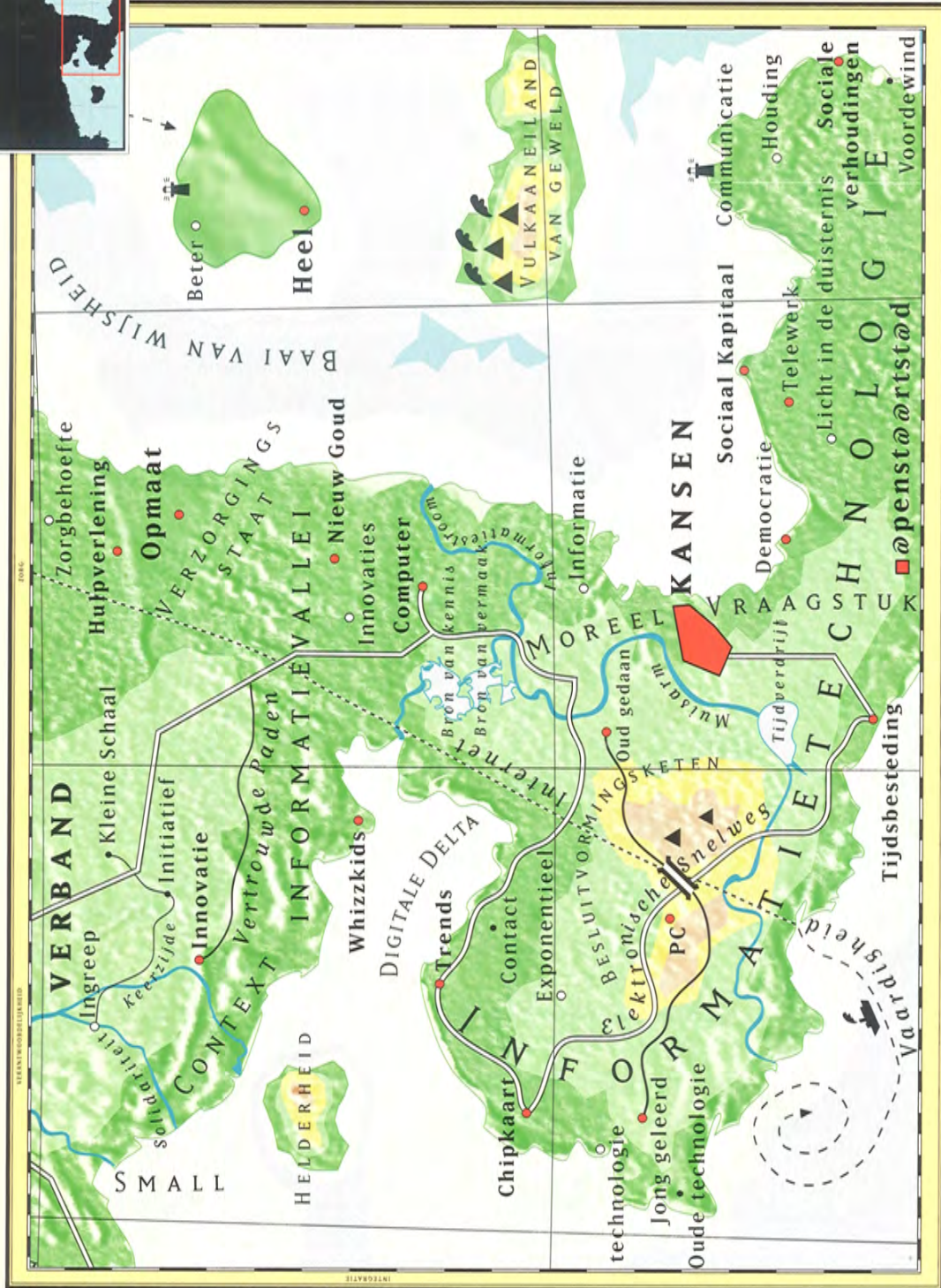


Aan het einde van een eeuw die ons auto, televisie en pil bracht, zijn velen in de ban van de informatie- en communicatietechnologie. Informatie is het nieuwe goud: het wordt gedolven in de informatievallei.

Daar werken nijvere whizzkids zich in het zweet om iedereen en alles met elkaar te verbinden en burgers en bedrijven snel en accuraat van informatie te voorzien.

De stormachtige technologische ontwikkelingen doen ons bijna vergeten dat we voor de meeste communicatie nog steeds de oude vertrouwde paden bewandelen: onze relaties worden voor het grootste gedeelte nog met brieven, telefoontjes en persoonlijke contacten in stand gehouden. Dat neemt niet weg dat de elektronische snelweg een steeds grotere rol in het leven gaat spelen.

Het is de kunst om de informatievallei voor zoveel mogelijk burgers te ontsluiten. E-mail en internet zullen op den duur net zo makkelijk te gebruiken zijn als de inmiddels vertrouwde afstandsbediening van de tv. Slimme technologische innovaties maken het voor ouderen mogelijk om langer zelfstandig te blijven wonen. Telewerkers kunnen werk en huishouden gemakkelijker combineren. Wie verbonden is, mist de aansluiting niet.



UITGEBRACHTE RMO-ADVIEZEN

1. Vereenzaming in de samenleving, maart 1997 (ISBN 9039912890).
2. Stedelijke vernieuwing, juni 1997 (ISBN 9039913579).
3. Werkeloos toezien? Activering van langdurig werklozen, juni 1997 (ISBN 9039913013).
4. Kwaliteit in de buurt, november 1997 (ISBN 9039914567)
5. Uitsluitend vrijwillig!? Maatschappelijk actief in het vrijwilligerswerk (ISBN 9039914605) met afzonderlijke achtergrondstudie (ISBN 9039914591), december 1997.
6. Verantwoordelijkheid en perspectief, Geweld in relatie tot waarden en normen (ISBN 9039915326) met afzonderlijke achtergrondstudie (ISBN 9039915423), december 1998.
7. Integratie in perspectief, Advies over integratie van bijzondere groepen en van personen uit etnische groeperingen in het bijzonder (ISBN 9039915334) met afzonderlijke achtergrondstudie (ISBN 9039915342), december 1998.
8. Arbeid en zorg, Reactie op de kabinetsnota 'Op weg naar een nieuw evenwicht tussen arbeid en zorg' (ISBN 9039916292), juni 1999.
9. Nationale identiteit in Nederland (ISBN 9039916942), september 1999.

Adviezen uitgebracht in samenwerking met andere adviesraden:

- * Onderwijsraad, Voorschools en buitenschools. Dwarsverbindingen, verantwoordelijkheden, juni 1998.
- * Raad voor de Volksgezondheid en Zorg, Zorgarbeid in de toekomst. Advies over de gevolgen van demografische ontwikkeling van vraag en aanbod zorg (arbeid) (ISBN 9039915350) met afzonderlijke achtergrondstudie (ISBN 9039915369), april 1999.
- * Raad voor de Volksgezondheid en Zorg. Verslavingszorg herijkt. Advies over een besturingsmodel voor verslavingszorg en verslavingsbeleid (ISBN 9057320460) met afzonderlijke achtergrondstudie (ISBN 9057320460), juli 1999.

Briefadviezen:

Enkele aspecten van de ruimtelijke inrichting 2030, november 1997.

COLOFON

Atlas van maatschappelijke ontwikkelingen
Uitgebracht op de drempel van het jaar 2000
onder redactie van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling

RMO
Parnassusplein 5
Postbus 16139
2500 BC Den Haag
Tel. 070 340 52 94
Fax 070 340 54 46
E-mail rmo@minvws.nl

Alle rechten voorbehouden © 1999 Hoofdzaken / D&V Uitgevers BV.

Deze atlas is gebaseerd op de Belevingswereld, naar een idee van Louise van Swaaij en Jean Klare,
Deventer en D&V Uitgevers te Amstelveen.

Een uitgave van Dijkgraaf & van der Veere, Amstelveen, P.O.Box 3595 1001 AJ Amsterdam. www.belevingswereld.nl
Vormgeving: Studio Burie, Almere

December 1999

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) is een onafhankelijk en strategisch adviesorgaan.

De Raad adviseert de regering over beleidsvraagstukken die de participatie en de stabiliteit van de samenleving betreffen.

De RMO bestaat uit negen onafhankelijke kroonleden:

mevrouw M.J.H. den Ouden-Dekkers, (voorzitter),

de heer drs. H.J. Kaiser (vice-voorzitter),

de heer prof.dr. H.P.M. Adriaansens,

mevrouw Y. Koster-Dreese,

de heer dr. A.P.N. Nauta,

mevrouw prof. dr. J. de Savornin Lohman,

mevrouw drs. N. Schoemaker,

mevrouw drs. E.M. Vermeulen,

de heer prof. dr. W. van Voorden.

De heer drs. F. Vos is algemeen secretaris van de Raad.

MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

